

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. j. Quid sit veritas & falsitas cognitionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Disp. III. Quæst. II. de Verit. & Falsit. cognit. 51

neceffe est vt vna sit vera, & altera falsa; vt, *Omnis homo est iustus, aliquis homo non est iustus.*

Tertia regula est: Propositio negatiua contraria, plus negat, quam affirmet altera contradictoria affirmatiua, v. g. plus negat, *Omnis homo non est albus*; quam affirmet, *Omnis homo est albus*. Ratio est, quia vniuersalis affirmatiua solum distribuit subiectum, non autem prædicatum; negatiua prædicatum etiam distribuit.

Quarta: negatio mutat quæ sunt post se, non ea quæ sunt ante se: v. g. si dicatur, *Non omnis*, tunc signum est particulare; manet autem vniuersale, si dicatur, *Omni non*; & æquiualeat signo nullus.

Quinta regula est: Propositio negatiua in non reduplicatiua æquiualeat infinitæ, v. g. ista, *Homo non est animal*; æquiualeat isti, *Homo est non animal*. In reduplicatiua autem non æquiualeat infinitæ, v. g. hæc, *Petrus non est albus essentialiter*; non isti æquiualeat, *Petrus essentialiter est non albus*. Vt autem hoc verum sit, opus est vt modus ipse infinitetur, v. g. verum est, *Mysterium Trinitatis non est euidenter possibile*; falsum autem, *Mysterium Trinitatis euidenter est non possibile*; sed dici debet, *Mysterium Trinitatis non est euidenter possibile*.

Regula pro hypotheticis.

Dico secundò. Pro enunciationibus hypotheticis, seu compositis, hæc axiomata vera sunt. Primum. Potest conditionalis propositio esse vera, licet conditio naturaliter sit impossibilis; v. g. potest hæc esse vera, *Si digito cælum tetigeris, dabo tibi centum nummos*. Secundum est: conditionales disparatæ, v. g. hæc, *Si cras audias Missam, Petrus Roman ibit*; non sunt nisi verbo tenus conditionatæ, sed in rigore sunt copulatiuæ, ita vt sensus sit, *Cras audies Missam, & Petrus Roman ibit*, quia nihil est in antecedenti, quod habeat connexionem cum consequente. Tertium est: Enunciationes copulatiuæ & illatiuæ tunc necessariae sunt, & veræ, cum vtrique pars vera est, & necessaria; falsæ, si altera pars falsa sit, vel contingens, vt hæc vera est, *Homo est rationalis & risibilis*; falsa ista, *Homo est rationalis, & equus est risibilis*. Disiunctiua vera est, si vel vna pars vera fuerit; vt, *Vel dies est, vel nox est*. Quartum est: Conditionales veræ in materia necessaria, sunt necessariae; falsæ verò sunt impossibiles: v. g. ista est necessaria, *Si homo est rationalis, est risibilis*; ista impossibilis, *Si homo est rationalis, est lapis*. In materia verò non necessaria conditionales veræ non sunt necessariae, neque falsæ sunt impossibiles; vt, *Si cras sudum sit, equitabo*; si enim verum hoc sit, non est tamen necessarium; nec est impossibile, si sit falsum. Ratio est, quia conditionales in materia necessaria illatiuæ sunt; enunciatuæ autem duntaxat in materia non necessaria. Quintum: disiunctiua tunc est necessaria, quando vtrique pars est impossibilis, siue vtrique pars sit contingens, siue non: *Petrus stat, vel non stat*.

Regula pro modalibus.

Dico tertio. Pro enunciatione modali axiomata vera sunt. Primum. Propositiones modales habent aliquando sensum compositum, per quem scilicet prædicatum aliquod tribuitur subiecto pro eodem tempore, quo habet aliam formam impossibilem; aliquando habent sensum diuisum, per quem tribuitur prædicatum subiecto pro diuerso tempore, v. g. *Stantem sedere est impossibile: Prædestinatum damnari possibile est*. Secundum est. Omnes modales veræ sunt necessariae; omnes falsæ sunt impossibiles, v. g. *Possibile est, hominem esse album*, non est contingens sed necessarium, quia quod est possibile, necessarium est possibile; quod est contingens, necessarium est contingens. Tertium. Modalis de necesse vera est, modo eius dictum reduci possit ad propositionem.

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

A nem absolutam necessariam, v. g. hæc vera est, *Necesse est hominem esse animal*; quia resoluitur in illam, *Homo est animal*. Quartum. Modalis de impossibili est vera, cuius dictum resoluitur in propositionem absolutam impossibilem, v. g. hæc vera est, *Impossibile est hominem esse Angelum*, quia resoluitur in hanc impossibilem, *Homo est Angelus*. Quintum. Modales de impossibili affirmato non conuertuntur, v. g. non valet, *Impossibile est omne animal esse hominem*; ergo est impossibile omnem hominem esse animal.

Pro enunciationibus exponibilibus.

Dico quartò. Pro enunciationibus exponibilibus hæc sunt axiomata. Primum. Propositio exclusiua, in qua scilicet est particula tantum, vel alia æquiualeat, resolui debet in duas categoricas; vt, *Petrus tantum currit*, significat, *Petrus currit, & nemo alius currit præter ipsum*; particula enim tantum, vt vides, negationem importat. Secundum. In propositione exceptiua, vbi scilicet ponitur particula præter, nisi, aut alia similis, terminus à quo fit exceptio, debet esse terminus communis distributus, idest, supponens vniuersaliter; idem hæc non est exceptiua, *Aliquis discipulus præter Petrum studet*, sed potius exclusiua, *Non Petrus tantum studet*. Tertium est. Vt propositiones reduplicatiuæ sint contradictoriae, negatiua debet negare ipsam etiam particulam reduplicantem; vt, *Petrus in quantum homo est albus*; contradictoria est huic; *Petrus non in quantum homo est albus*. Si autem diceretur, *Petrus in quantum homo non est albus*, contraria esset primæ, & vtrique falsa. Quartum est. De essentia cuiuscunque propositionis, vt virtualiter & implicite asserat se esse veram, idest ita rem esse vt enunciat, v. g. hæc propositio, *Petrus studet*, innoluit implicite aliam, *Verum est Petrum studere*. Sicque falsa est omnis propositio negans se veram esse, vt cum quis dicit, *Ego mentior*, nihil aliud dicens: vt ostendam, agens de propositionibus quæ se ipsas falsificant. Quintum est. Pactum non potest procedere de propositione quæ sit destructiua pacti, alioqui obligaretur aliquis ad impossibile; dicat v. g. Deus, *Dabo tibi gratiam ex suppositione, quod dicas verum*; ego autem dicam, *Non dabis mihi gratiam*. De qua item falsitate, mox videro.

QVÆSTIO II.

De veritate & falsitate, prout est proprietates enunciationis.

Veritas primum hominis bonum, & primarij Solis, teste Nazianzeno, in creaturis spiritualibus prima participatio, radiis, & totius maiestatis Dei, exponenda hoc loco est accuratè, tanquam proprietates vera iudicij, cuius essentiam & condiciones hæcenus dixi. Cum autem duplex illa sit; transcendentalis, omnibus entibus communis; & formalis, propria cognitionis, illam dabo plenè in Metaphys. de ista hinc tria disputo: primò, quid sit; secundò, in quo subiecto sit, idest in quo intellectus actu sit veritas; tertio speciatim de veritate propositionum de futuro contingenti, tum absoluto, tum conditionato est inquirendum.

SECTIO I.

Quid sit veritas & falsitas cognitionis.

Triacomplector hoc titulo: primò, vtrum veritas sit conformitas cognitionis ipsius cum re; secundò,

secundò, verum conformitas illa sit aliquid intrinsecum actui: tertio, verum illa sit aliquid separabile ab actu vero.

S. I.

Verum veritas sit conformitas cognitionis cum obiecto.

Assertio de ratione & structura veritatis.

Explicatio sententiae Vasquez.

Probatio assertionis.

Triplex obiectio.

Dico primò. Veritas formalis est conformitas cognitionis cum ipsa re, non autem conformitas ipsius conceptus obiectivi cum ipsa re; atque veritas tota est in cognitione, non in ipsa re. Ita tradit cum aliis Suarez *disp. 8. sect. 1.* contra Vasquez *1. part. disp. 76. cap. 1.* Pro cuius mente

Obserua, nomine *Veritatis*, semper intelligi conformitatem quandam, siue, ut vocat S. Thomas, *ad quaestionem 8. similitudinem conceptus cum re, ut est in se*; nomine autem falsitatis diffinitatem, & quasi dissimilitudinem conceptus cum re, ut est in se; sed terminatur utraque necessarìò ad rem ut est in se; sed veritas per conformitatem, falsitas per diffinitatem. Conceptus autem vocatur vel ipsa cognitio, quæ appellatur conceptus obiectivus. Vasquez igitur censet in eo consistere veritatem, quod res in esse obiectivo sit conformis rei propterea existenti, v.g. veritas huius propositionis, *Homo est animal*, in eo consistit, quod conceptus obiectivi hominis, & animalis ita se habeant ad invicem sicuti se habent in rebus ipsis homo & animal. Suarez autem veritatem in eo ponit, quod cognitio ipsa representatiue sit talis, qualis est cognitio in se ipsa; ita ut propositio illa, *Homo est animal*, vera sit, quia de facto ita se res habet sicuti enunciat in illa propositione.

Ratio autem est, quia non potest veritas alicuius signi aliunde desumi, quam à conformitate cum re significata; nam imago Cæsaris v.g. idem est vera, quia representat Cæsarem ut est in se, non autem quod Cæsar in esse obiectivo imaginis similis sit sibi secundum rem. Similiter, propositio vocalis vera dicitur, quod similis sit rei significatæ, non quod res in esse significatæ similis sit sibi ipsi: atqui cognitio signum est rei: ergo veritas cognitionis est conformitas cum ipsa re. Adde quod vel ille conceptus obiectivus est ipsa res, & ita dici non potest conformis sibi; vel est ipsa res propterea substat cognitioni ut forma; sicque conformitas conceptus obiectivi cum re, est conformitas ipsius cognitionis cum re.

Obiicitur primò. Obiectum intellectus est verum: ergo veritas non est conformitas cognitionis, sed conformitas ipsius rei in esse cognito, cum seipsa in esse rei.

Resp. distinguendo antecedens: obiectum intellectus est verum transcendente, id est, ipsa res propterea intelligibilis, concedo; est verum formaliter sumptum, seu veritas cognitionis, nego: nam illa veritas non est obiectum intellectus, sed eius actus.

Obiicitur secundò. Illud est primariò verum, quod significatur primariò per enunciationem vocalem veram: conceptus obiectivus primariò significatur per enunciationem vocalem veram: ergo conceptus obiectivus est primariò verus.

Resp. negando maiorem; illud enim non est primariò verum quod significatur primariò per enunciationem vocalem veram, sed ille terminus est veritatis; verum enim formale ipsa est cognitio intellectus.

Obiicitur tertio. Conformitas cognitionis cum re ipsa representata non potest esse nisi conformitas in representando: sed conformitas in representando solum attenditur secundum id quod se ha-

Abet representatiue in intellectu: ergo tota veritas est in conceptu obiectivo intellectus.

Resp. negando minorem: sed conformitas in representando est solus conceptus obiectivus; nam est conceptus ipse formalis, propterea connotat obiectum propterea est in seipso.

Dico secundò. Veritas cognitionis rectè definitur, *Est ipsamet cognitio, propterea conformis est obiecto*, quod ita se habet, sicuti per cognitionem representatur.

Definitio veritatis.

Ratio est, quia tunc representatio aliqua vera dicitur, quando est similis rei quam exprimit: cognitio representatio est, & imago rei cognita; verbum enim mentis dicitur species expressa, eo quod expressio sit obiecti cogniti: ergo tunc vera est cognitio, quando est conformis rei quæ ita se habet sicuti representatur. Circa quam duplex superest difficultas. Prima est

S. II.

Quid superaddat actui vero veritas formalis.

Idem est vera & conformis obiecto, quod non haberet si falsa esset, & diffinis obiecto: habetne aliquid in se ipsa intrinsecum, an verò nihil? Potest autem esse conformitas illa, primò relatio rationis, ut censet Vasquez *1. part. disp. 75. cap. 2.* secundò, relatio prædicamentalis, ut multi tenent citati à Suarez *disp. 8. sect. 2.* tertio, relatio transcendentalis, id est essentia tota cognitionis, ut contendit Hurtad. *disp. 9. sect. 3.* quarto, denominatio extrinseca, vel potius connotatio, ut docet Suarez *loco citato*.

Sensus quaestionis.

Dico primò. Veritas cognitionis, seu conformitas eius cum obiecto, nec est relatio rationis, nec accidens aliquod absolutum distinctum realiter à cognitione, nec relatio categorica, nec pura denominatio extrinseca.

Assertio.

Primò enim, si veritas esset relatio solum rationis, cognitio non esset nisi per fictionem intellectus; relatio enim rationis est relatio ficta per rationem: hoc autem absurdum est, quia cognitio est sine dubio vera, vel falsa, sine villo figmento rationis.

Relatio rationis.

Secundò, si veritas esset accidens aliquod absolutum realiter distinctum à cognitione, cognitio eadem omnino immutata, in se vera, esset deinde falsa. Hoc autem patet, ut statim probabo. Deinde ipsamet actus intellectus est per se representatio: ergo per suam entitatem representat obiectum sine villo accidente superaddito.

Accidens absolutum.

Tertio, si esset relatio categorica, nunquam cognitio esset vera, nisi quando terminaretur ad obiectum actu existens; relatio enim prædicamentalis terminum habet actu existentem. Deinde relatio necessarìò supponit extremum utrumque sub ea ratione, sub qua illud refert, v.g. similitudo duorum parietum alborum, supponit eorum albedinem: sed veritas non supponit actum verum: ergo veritas non est relatio categorica.

Relatio categorica.

Quarto, si veritas non est pura denominatio extrinseca, eodem modo actus diceretur verus quo paries dicitur esse visus. Hoc autem falsum est; nam obiectum non eodem modo est forma extrinseca, quæ denominatur actus verus, quo visio est forma extrinseca, quæ denominatur paries visus; obiectum enim non est veritas: ergo veritas non est extrinseca denominatio. Deinde sicut actus representat obiectum per suam entitatem, non autem per entitatem obiecti; ita non est representatiue conformis obiecto per ipsum obiectum, sed per seipsum. Deinde conformitas imaginis cum obiecto est intrinseca ipsi imaginis; nam v.g. conformitas imaginis Cæsaris cum

Denominatio extrinseca.

Disp. III. Quæst. II. de Verit. & Falsit. cognit. 53.

cum Casare, est ipsa entitas imaginis: sed veritas actus est conformitas imaginis cum obiecto: ergo veritas est intrinseca ipsi actui secundum illud falsum quod dicit in recto.

Veritas non est relatio essentialis.
Dico secundò. Veritas non est relatio transcendentalis ipsius actus ad obiectum, sed in recto est ipsemet actus, prout in obliquo connotat obiectum sicuti est in se. Ita docent communius Philosophi cum Suare, contra quosdam recentiores.

Multiplex probatio.
Ratio autem est, quia idem actus omnino intrinsece immutatus secundum entitatem, potest de vero fieri falsus, & contrà, vt statim probabo: ergo veritas non est aliquid essentialis actui. Igitur in actu distinguui duo debent: primum est ratio imaginis, secundum ratio conformitatis. Ratio imaginis intrinseca est actui, & ab illa inseparabilis; ratio autem conformitatis separabilis est, nam mutato obiecto, immutatus actus fit conformis vel diffinis. Et probari potest à simili de bonitate, vel malitia; sicut enim veritas est conformitas actus cum obiecto, sic bonitas est conformitas actus cum ratione: bonitas autem non est aliquid essentialis actui bono: ergo veritas non est aliquid essentialis actui vero. Præterea etiam si non posset idem actus, postquam semel verus est, fieri falsus; tamen idem numero potest in primo instanti esse verus aut falsus: v. g. cum dixi, *Petrus currit*, currente Petro, actus fuit verus, & ille idem esset falsus, si Petrus non cucurrisset; idem enim actus à me produceretur currente Petro, vel non currente: ergo veritas non est essentialis actui. Neque dici potest, fore necessariò actum diuersum, Petro non currente, ab eo qui fuit productus Petro currente; sic enim sequeretur, actus incertos habere connexionem necessariam cum obiectis, & ita esse veros vt non possint esse falsi; quod absurdum est, sic enim omnis propositio esset necessaria: ergo Petrus currat, siue non currat; idem actus elici potest ab intellectu. Confirmatur, quia essentia illius actus est representare Petrum currentem; quod representare posset Petro non currente: cum enim dico, *Petrus currit*; hic actus tam representat Petrum currentem, si Petrus currat, quam si non currat.

Prima obiectio.
Obiicitur primò. Per illud actus est representatione conformis obiecto, per quod est representatione obiecti: sed actus per suam essentiam est representatione obiecti: ergo actus est conformis obiecto per suam essentiam, & per relationem transcendentalem. Probatur maior. Actus non est conformis obiecto, nisi per suam representationem: ergo per illud actus est conformis, per quod est representatione.

Secunda obiectio.
Resp. distinguendo maiorem. Per illud solum actus est adequatè conformis obiecto, per quod est representatione, nego; per illud actus est inadæquatè conformis, concedo. Conformitas enim, vt patet, non est sola representatione, alioqui nulla esse posset cognitio diffinis obiecto. Est igitur representatione prout connotans obiectum eo modo, quo illud est in seipso; sic enim conformitas dicit in recto representationem, in obliquo autem connotationem obiecti, prout est in se. Vnde ad probationem patet responsio; actus enim non est adequatè conformis obiecto per solam representationem, sed per representationem cum connotatione.

Obiicitur secundò. Per illud solum actus est adequatè conformis cum obiecto, per quod solum est adequatè similitudo: sed actus essentialiter est similitudo: ergo actus est essentialiter conformis cum obiecto. Maior est euidentis, quia certum est, tria hæc esse synonyma, *Imago, Similitudo, Representatio*.

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

Prima instantia.
A Resp. negando, quod conformitas adequatè idem sit, quod similitudo intentionalis, alioqui, vt notabam, nulla esse posset falsa cognitio. Sicut ergo dixi, quod conformitas in recto est ipsa representatione; sic in recto est similitudo intentionalis, & est præterea connotatio; esto enim imago & representatio realis idem sit cum similitudine reali, & cum conformitate reali; imago tamen intentionalis, & conformitas non sunt adequatè idem, nisi accedat præterea connotatio.

Instabis primò. Si hoc sit, potest ergo dari similitudo aliqua diffinis, seu dissimilis obiecto; quod implicat in terminis.

Secunda instantia.
B Resp. potest dari aliqua similitudo intentionalis dissimilis obiecto, concedo; similitudo realis, nego. Omnis enim cognitio similitudo est metaphoricè tantum, eo quod obiectum representet, id est præsens faciat intellectui; & si falsa sit, est dissimilis obiecto.

Instabis secundò. Actum esse verum nihil aliud est, quam actum intentionaliter obiecto assimilari; sicut imaginem Caesaris esse veram, est illam assimilari Casari. Ergo si actus per suam essentiam est similis, per suam essentiam est verus.

Resp. negando antecedens, quia veritas cognitionis præter assimilationem intentionalem includit etiam connotationem obiecti, vt est in se, neque licet argumentari à similitudine reali ad similitudinem intentionalem.

Instabis tertio. Si actus per suam essentiam non est verus, siue conformis obiecto: ergo per suam essentiam est diffinis, & falsus.

Tertia instantia.
C Resp. negando consequentiam, quia in reduplicatiuis datur medium inter contradictoria; nam in reduplicatiuis positio negatiua nõ æquiualeat infinitæ.

Instabis quarto. Si verum hoc sit, sequitur veritatè non distinguui à falsitate; eadem enim entitas actus posito obiecto est veritas, & eo sublato est falsitas.

Quarta instantia.
Resp. veritatem non distinguui à falsitate secundum quod dicit in recto, & intrinsece; sed secundum id quod dicit in obliquo, & connotatiue. Sicut eadem entitas albedinis comparata parieti albo est similitudo, & comparata parieti nigro, & dissimilitudo.

§. III.

Vtrum veritas sit aliquid separabile ab actu vero.

Aliquando est inseparabilis ab actu vero.
EX suppositione quod veritas non sit aliquid essentialis, ac intrinsecum actui vero, non est difficile statuere, quomodo sit etiam aliquid ab eo separabile, aded vt possit actus idem mentalis qui erat verus, mutato postea obiecto esse falsus.

Dico primò, veritatè nõ posse separari ab actu vero, quado eius obiectum est necessarium, vel etiã quado propositio significat determinatum aliquod tempus.

Ratio est, quia non potest amittere veritatem nisi obiecto mutato; sed si obiectum sit necessarium, est etiam immutabile: ergo si obiectum actus sit necessarium, non potest actus verus amittere veritatem. Similiter, si dicam, *Petrus currit tota hora primà*; si currit in primo instanti horæ istius, implicat vt propositio vera fiat falsa, quia obiectum eius est necessarium ex suppositione; quando autem obiectum propositionis est necessarium, tolli non potest veritas, vt dixi: ergo quando propositio significat determinatum aliquod tempus, illa ita est vera, vt non possit fieri falsa.

Dico secundò, veritatem posse separari ab actu, qui non significat determinatum aliquod tempus, v. g. propositio hæc, *Petrus sedet*, vera erit quandiu sedebit Petrus; falsa quando stabit. Contra Hurtadum, Arriagam, aliosque multos Recentiores.

E 3 Ratio

Ratio autem est, quia propositio hæc, *Christus est nasciturus*, ante quatuor annorum millia verâ erat & conformis obiecto; nunc autem falsa est, & difformis: sed illa esse potest eadem propositio: ergo quando propositio non significat determinatum aliquod tempus, veritas separari ab ea potest. Probat minor. Ibi est eadem propositio, ubi est idem prædicatum, idem subiectum, eadem copula: illa tria eadem sunt in illa propositione, *Christus est nasciturus*: ergo illa eadem est.

Prima obiectio.

Obicitur primò. Hæc propositio, *Petrus currit*, vel significat Petrum currere torâ horâ primâ, vel tantum in parte illius, vel antè, vel post; & ita semper absolute vera est, vel falsa; vel significat Petrum currere toto tempore, quo illa durat; & sic est etiam vera, vel falsa: ergo si propositio sit semel vera, non potest unquam esse falsa.

Resp. illam propositionem, *Petrus currit*, non significare vllum tempus determinatum, sed significat Petrum currere tunc cum profertur propositio, quodcumque proferatur. Copula ergo, *est*, significat tempus præsens, sed indeterminatum, v. g. *Petrus currit*, significat nunc, cum profertur propositio, *Petrus currit*, non connotando tempus vllum præteritum, aut futurum, sed neque præsens determinatum.

Prima instantia.

Instabis primò. Tunc diuersa est propositio, quando significat diuersum tempus: sed hæc propositio, *Petrus currit*, quando est vera, non significat idem tempus, quod postea significat quando est falsa; significat enim tempus quo profertur: ergo diuersa est propositio.

Resp. distinguendo maiorem: tunc diuersa est propositio, quando significat determinatè diuersum tempus, concedo; quando significat indeterminatè tantum diuersum tempus, nego. Dixi autem, propositionem hæc, *Petrus currit*, quando est falsa, significare indeterminatè tantum diuersum tempus. Si ergo dicas; non potest propositio significare vllâ ratione diuersum tempus sine sui mutatione, negari debet, quia non significat tantum indeterminatè nunc, quando loquor, quocumque tandem tempore loquar.

Secunda instantia.

Instabis secundò. Illud nunc, cum loquor, vel significat tempus totum, quo loquor; & sic propositio illa semper est falsa, & est semper vera, quia verè in parte temporis quo loquor, Petrus currit: ergo illa propositio est semper vera, vel semper falsa.

Resp. illud nunc, neque significare partem temporis, quo loquor, neque totum tempus; sed indeterminatè tempus, quo loquor, abstrahendo ab eo quod illud sit totum, vel pars.

Tertia instantia.

Instabis tertio. Si hæc propositio, *Petrus currit*, significat Petrum currere in aliquo determinato tempore: ergo est vera, modò Petrus aliquando currat; sicut hæc propositio, *Aliquis homo currit*, est vera, modò currat vel vnus homo.

Resp. hanc propositionem, *Petrus currit*, cum sit in materia contingenti, æquiuale quidem illi particulari, *Petrus currit in aliquo tempore*, modò addatur in aliquo tempore præsentis, quo profertur propositio, quodcumque tandem illud sit; idè non est paritas alterius propositionis, *Aliquis homo currit*; ubi significatur homo indeterminatè sine vllò addito.

Secunda obiectio.

Obicitur secundò. Si propositio illa, quæ nunc est vera, potest fieri falsa: ergo verum est dicere, quod nunc Deus non scit omnia, quæ fiunt; dicebat enim heri Petrum sedere, quod nunc est falsum.

A Resp. cum S. Thoma 1. part. quest. 15. art. 15. ad 3. hanc propositionem, *Deus scit quæcumque fiunt*, esse veram, si referatur ad diuinum actum planè immutabilem; esse falsam, si referatur ad enunciablem. Idèst, Deus eundem omnino actum habet, quem antè habuit, & idem scit quod sciebat, quia sciebat tantum propositionem hæc esse veram pro tali tempore, falsam pro alio. Si verò scientia illa Dei referatur ad ipsas res, non scit nunc esse verum id, quod heri sciebat esse verum; quia heri erat verum, & hodie non est verum. Et ita scit Deus idem quod sciebat heri, licet veritas propositionis obiectiue mutetur.

SECTIO II.

B Quanam operatio mentis habeat veritatem, vel falsitatem.

E xplicata quidditate veritatis, sequitur eius subiectum, circa quod certum est, primò enunciationem esse posse veram, vel falsam, quia iudicium aliquando est conforme obiecto, aliquando difforme; quamuis enim iudicium sit imago obiecti, non est tamen semper imago conformis, & similitudo similis, vt exposui nuper.

In secunda operatione veritas est & falsitas.

Certum est secundò, iudicium etiam practicum, v. g. illud, *Virtus est amabilis*, esse posse verum, & falsum; quia scientiæ practiciæ, vt Logica & Moralis, versantur circa iudicia vera; versantur autem circa iudicia practica. Imò iudicium practicum non minùs est conforme obiecto, quàm iudicium speculatiuum: ergo non est minùs verum. Neque obstat, quod res cognita debet esse mensura cognitionis veræ; nam, vt ait Philosophus, ab eo quod res est, vel non est, cognitio dicitur vera, vel falsa. Cognitio autem non mensuratur per obiectum, sed mensura potius est sui obiecti; nam v. g. idè res artefacta est vera, quia est conformis notitiæ practiciæ artis, siue notitiæ artificis. Non obstat, inquam, quia cognitio practica considerari potest in ordine ad obiectum, vel in ratione cognitionis, & sic mensurat obiectum; vel in ratione causæ exemplaris, & sic mensuratur ab obiecto, vt dicam alibi.

Etiam in iudicio practico.

D His positis, duplex esse potest difficultas. Primò de simplici apprehensione, vtrum illa esse possit vera & falsa. Secundò de propositionibus quibusdam reflexiuis, quæ dicuntur insolubiles, & semetipsas falsificantes.

§. II.

Vtrum in prima operatione sit veritas & falsitas.

E Ico primò. In prima operatione reperitur veritas, saltem incomplexa & imperfecta: contra Durandum in primum dist. 16. quest. 5. Valsquem 1. part. dist. 75. & plures Thomistas, contra quos priusquam probem id quod asserui.

Assertio prima de veritate.

Obserua veritatem cognitionis, aliam esse posse incomplexam, aliam complexam, incomplexa est conformitas simplicis cognitionis cum ipsa re; quæ sanè minùs propriè appellatur veritas, eo quod per eam non affirmetur aut negetur aliquid esse verum aut falsum, neque per oppositam falsitatem dicamur falli aut fallere. Complexa est iudicium de conuenientia, vel disconuenientia rei, quæ propriè appellatur veritas, eo quod per eam affirmemus, aut negemus, sitque opposita ei falsitas,

Veritas complexa & incomplexa.